

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา) มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย-กำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา) โดยการใช้การวิจัยแบบผสม (Mix methodology) มีผลการวิจัยสรุป อภิปราย และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา)

สรุปผลการวิจัยได้เส้นทาง จำนวน 3 เส้นทาง ดังนี้

1.1 เส้นทางนาวาภูมิปัญญาขนมหวานในพระนครศรีอยุธยา มีจุดเริ่มต้นเส้นทางหมู่บ้านโปรตุเกส หมู่บ้านญี่ปุ่น ตลาดหัวรอ ตลาดน้ำกรุงเก่าวัดท่าการ้อง อุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา มีอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ขนมหวาน อาทิ ทองเอก ทองหยิบ ทองหยอด บ้าปิ่น ขนมฝรั่งกุฎีจีน เป็นต้น ซึ่งจากผลการประเมินเส้นทาง พบว่า

ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.80$, $SD=0.73$) ผู้ประเมินเสนอว่าจังหวัดอยุธยาตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก ดังนั้นเส้นทางการท่องเที่ยวจึงค่อนข้างมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก หากแต่ประวัติศาสตร์เรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นของจังหวัดอยุธยานั้นยังมีอยู่น้อย

ด้านศักยภาพทางกายภาพและกิจกรรมการท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.44$, $SD=0.78$) ผู้ประเมินเสนอว่า เส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำเป็นเส้นทางที่เหมาะสมในการจัดโปรแกรมเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านอาหารที่หลากหลาย ควรเพิ่มเติมแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำขนมไทย เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามากขึ้น

ด้านศักยภาพในรองรับนักท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.58$, $SD=0.77$) ผู้ประเมินเสนอว่าควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.55$, $SD=0.72$) ในแหล่งท่องเที่ยวควรมีป้ายข้อมูลที่แสดงถึงประวัติความเป็นมาของอาหารท้องถิ่น หรือขนมหวานชนิดต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงได้ถึงประวัติความเป็นมาอันยาวนานของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จุดเด่น/จุดขายของเส้นทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$, $SD=0.76$) ผู้ประเมินเสนอว่าการจัดโปรแกรมการเดินทางด้วยเรือ เป็นจุดขายของเส้นทางการท่องเที่ยวที่ดี เหมาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อีกทั้งเส้นทางการท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาตลอดโปรแกรมไม่เกิน 1 วัน ซึ่งเหมาะสมกับการทำการตลาดเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้บริษัททัวร์ในกรุงเทพฯ สามารถนำเส้นทางดังกล่าวไปใช้ได้ทันที

คุณค่าหรือประสบการณ์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.22$, $SD=0.73$) ผู้ประเมินเสนอว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอยู่แล้ว การเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวเส้นทางเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น จะช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

โอกาสทางการตลาดของเส้นทางการท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.90$, $SD=0.80$) ผู้ประเมินเสนอว่า มีโอกาสทางการตลาดสูง โดยอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของช่วงเวลาเนื่องจากตลาดน้ำบางแห่งจะเปิดเฉพาะวันหยุดเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.97$, $SD=0.82$) ผู้ประเมินเสนอว่า เส้นทางนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของช่วงเวลาเนื่องจากตลาดน้ำบางแห่งจะเปิดเฉพาะวันหยุดเท่านั้น

1.2 เส้นทางการท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร
มีจุดเริ่มต้นเส้นทาง อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เมืองนครชุม บ่อน้ำพุร้อนพระร่วง มีอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ แกงขี้เหล็ก ขนมจีบแป้งสด ไข่กรอกกล้วย กระจยาสารท เป็นต้น ซึ่งจากผลการประเมินเส้นทาง พบว่า

ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.60$, $SD=0.65$) ผู้ประเมินเสนอว่า เมืองนครชุมมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ มีอัตลักษณ์ด้านอาหารท้องถิ่นเฉพาะ ดังนั้นทางจังหวัดตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเมืองนครชุมให้มากกว่านี้ เนื่องด้วยจังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองผ่าน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย การประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเส้นทางอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศักยภาพทางกายภาพและกิจกรรมการท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$, $SD=0.55$) ผู้ประเมินเสนอว่า การเดินทางสะดวก หากแต่กิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชรและเมืองนครชุมยังมีไม่หลากหลาย

ด้านศักยภาพในรองรับนักท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.98$, $SD=0.79$) ผู้ประเมินเสนอว่า เมืองนครชุมมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงมาก มีที่พักเพียงพอ มีร้านอาหารให้นักท่องเที่ยวเลือกอย่างหลากหลาย

ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.42$, $SD=0.59$) ผู้ประเมินเสนอว่า ชุมชนและผู้ประกอบการด้านอาหารมีความพร้อมเพื่อการพัฒนาเมืองนครชุมให้

เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเห็นควรให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุน และดูแล เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

จุดเด่น/จุดขายของเส้นทางท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.41$, $SD=0.89$) ผู้ประเมินเสนอว่า ตลาดโบราณย้อนยุคนครชุม มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ดีมาก ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว มีการสร้างจุดขายด้วยการให้คนนครชุมแต่งกายสวมใส่ชุดไทยโบราณ อีกทั้งตัวอาคารบ้านเรือนนั้นก็เป็นการอนุรักษ์ไว้อย่างดี ส่งเสริมให้ตลาดนครชุมมีความโดดเด่น

คุณค่าหรือประสบการณ์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.19$, $SD=0.44$) ผู้ประเมินเสนอว่า ตลาดโบราณย้อนยุค เป็นประสบการณ์ที่น่าประทับใจ อีกทั้งอาหารท้องถิ่นของเมืองนครชุมมีความโดดเด่น มีการสืบทอดภูมิปัญญาทางด้านอาหารจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านวิถีครอบครัวที่ให้ความสำคัญควรค่าแก่การอนุรักษ์และต่อยอดองค์ความรู้ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองนครชุม

โอกาสทางการตลาดของเส้นทางท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.10$, $SD=0.68$) ผู้ประเมินเสนอว่า มีความเป็นไปได้สูง เส้นทางท่องเที่ยวเมืองนครชุม – กำแพงเพชรนี้ เหมาะอย่างยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มครอบครัว เนื่องจากการเดินทางสะดวก มีความพร้อมในเรื่องของที่พักร้านอาหาร

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.10$, $SD=0.86$) ผู้ประเมินเสนอว่า โปรแกรมเส้นทางสามารถนำไปใช้ได้จริง หากแต่มีข้อจำกัดเพราะตลาดนครชุมนั้นจะจัดขึ้นเพียงเดือนละครั้ง ดังนั้นผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวควรมีการเพิ่มเติมแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.3 เส้นทางอาหารพื้นบ้านวิถีไทยสไตล์บ้านนาต้นจัน จังหวัดสุโขทัย มีจุดเริ่มต้นเส้นทาง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย กลุ่มเตาเผาทุเรียงบ้านเกาะน้อย บ้านนาต้นจัน มีอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ข้าวเป็็บ น้ำพริกชอกไข่ หมี่พื้น ข้าวพันผักแกงป่าปลาช่อน กวยเตี๋ยวแบ เป็นต้น ซึ่งจากผลการประเมินเส้นทาง พบว่า

ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.70$, $SD=0.75$) ผู้ประเมินเสนอว่า จังหวัดสุโขทัยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับความเป็นมาในเชิงประวัติศาสตร์ โดยในส่วนของพื้นที่บ้านนาต้นจันนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ความความเข้มแข็งของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ชัดเจน การใส่เรื่องราวของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวทั่วไปได้รับทราบจะส่งเสริมให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดียิ่งขึ้น

ด้านศักยภาพทางกายภาพและกิจกรรมการท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.51$, $SD=0.82$) ผู้ประเมินเสนอว่า บ้านนาต้นจันตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองสุโขทัยค่อนข้างมาก การเดินทางเข้าหมู่บ้านนั้นยังขาดในเรื่องของป้ายบอกทางและระบบขนส่งสาธารณะ

ด้านศักยภาพในรองรับนักท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.01$, $SD=0.85$) ผู้ประเมินเสนอว่า ควรพัฒนาในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความพร้อมให้เรื่องของที่พัก และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดี

ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.91$, $SD=0.78$) ผู้ประเมินเสนอว่า ผู้ประเมินเสนอว่าชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวในบ้านนาต้นจั่นมีความหลากหลาย นักท่องเที่ยวสามารถใช้เวลาเที่ยวที่บ้านนาต้นจั่นได้ประมาณ 2-3 วัน มีอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ กรรมวิธีการทำได้ที่โฮมสเตย์

จุดเด่น/จุดขายของเส้นทางท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.56$, $SD=0.74$) ผู้ประเมินเสนอว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบที่ครบวงจร เป็นจุดเด่นสำคัญของชุมชนบ้านนาต้นจั่น หากมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เน้นในเรื่องของอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นก็สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบได้

คุณค่าหรือประสบการณ์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.32$, $SD=0.88$) ผู้ประเมินเสนอว่า การพัฒนาเส้นทางอาหารภูมิปัญญาสุโขทัย - บ้านนาต้นจั่น เป็นการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

โอกาสทางการตลาดของเส้นทางท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.61$, $SD=0.92$) ผู้ประเมินว่า เส้นทางท่องเที่ยวสุโขทัย - บ้านนาต้นจั่น เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยววิถีชุมชน กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของเส้นทางนี้จึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน ที่ชอบแสวงหาธรรมชาติ ความแปลกใหม่ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และอยู่อาศัยกับคนในท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.58$, $SD=0.76$) ผู้ประเมินเสนอว่า การท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเส้นทางสุโขทัย - บ้านนาต้นจั่น ต้องใช้เวลาในการเดินทางค่อนข้างนาน และต้องเดินทางโดยรถส่วนตัว การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวจึงควรมีจุดแวะพักเสริมและการแจ้งกับนักท่องเที่ยวให้เข้าใจบริบทของการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการพักแบบโฮมสเตย์

2. การพัฒนาเว็บไซต์การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มเมืองมรดกโลก

ผู้วิจัยได้มีการรวบรวมเนื้อหาและสารสนเทศ สำหรับการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น ในกลุ่มเมืองมรดกโลก และจัดทำเว็บไซต์ฐานข้อมูลการท่องเที่ยว URL <http://www.amazing-thaifood.com/index.html> ทั้งนี้ผู้ใช้เว็บไซต์มีความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลก ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, $S.D = 0.59$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผล ดังนี้

ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.57$, $S.D=0.37$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อตามลำดับ ได้แก่ ความสวยงาม

($\bar{x}=4.10$, $S.D=0.41$) ความทันสมัย ($\bar{x}=4.10$, $S.D=0.41$) ความน่าสนใจของหน้าโฮมเพจ ($\bar{x}=3.59$, $S.D=3.59$) สีสันในการออกแบบเว็บไซต์มีความเหมาะสม ($\bar{x}=3.54$, $S.D=0.35$) ใช้งานง่ายต่อการใช้ ($\bar{x}=3.42$) สีพื้นหลังกับสีตัวอักษรมีความเหมาะสมต่อการอ่าน ($\bar{x}=3.41$) ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษรอ่านได้ง่ายและสวยงาม ($\bar{x}=3.41$, $S.D=0.34$) ภาพกับเนื้อหามีความสอดคล้องกันและสามารถสื่อความหมายได้ ($\bar{x}=3.41$, $S.D=0.34$) ความพึงพอใจเว็บไซต์ระดับใด ($\bar{x}=3.41$, $S.D=0.34$) และการจัดรูปแบบเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน ($\bar{x}=3.40$, $S.D=0.54$) ตามลำดับ

ด้านคุณภาพของเนื้อหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.59$, $S.D=0.59$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อตามลำดับ ได้แก่ ความเหมาะสมของข้อมูลภายในเว็บ ($\bar{x}=4.10$, $S.D=0.68$) ความพึงพอใจในคุณภาพเนื้อหา ($\bar{x}=3.60$, $S.D=0.60$) ความรวดเร็วในการดาวน์โหลดข้อมูล ($\bar{x}=3.48$, $S.D=0.58$) ความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล ($\bar{x}=3.48$, $S.D=0.58$) เนื้อหาอ่านง่าย สะดวกในการหาข้อมูล ($\bar{x}=3.50$, $S.D=0.58$) และความสะดวกในการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังเว็บไซต์อื่น ($\bar{x}=3.42$, $S.D=0.57$) ตามลำดับ

ด้านบุคลิกการใช้เว็บไซต์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, $S.D = 1.60$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อตามลำดับ ได้แก่ นักศึกษา ($\bar{x} = 3.95$, $S.D = 1.58$) และอาจารย์ ($\bar{x} = 1.25$, $S.D = 0.02$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

เส้นทางนาวาภูมิปัญญาชนมหวานในพระนครศรีอยุธยา ผลการประเมินเส้นทางในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่า คุณค่าหรือประสบการณ์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544, น. 108) สรุปแนวทางการพัฒนาและการสืบทอดภูมิปัญญา ภูมิปัญญาของคนไทยภูมิภาคต่าง ๆ มีความหลากหลาย แตกต่างกันระหว่างท้องถิ่น กลุ่มชนหลายชาติพันธุ์ หลายภาษา หลายความเชื่อ ความหลากหลายแห่งภูมิปัญญาเหล่านี้มิใช่ความแตกต่างที่นำไปสู่ความไร้พลัง ตรงกันข้ามกลับจะเป็นความร่ำรวยมั่งคั่งทางปัญญาที่เป็นพลังสำคัญ ถ้าสามารถเข้าถึงความหมายและคุณค่าแห่งภูมิปัญญาอันหลากหลายนั้น ๆ ได้

เส้นทางย้อนยุคโบราณอาหารภูมิปัญญาสี่เมืองนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ผลการประเมินเส้นทางในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่า โอกาสทางการตลาดของเส้นทางท่องเที่ยวอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กล่าวคือ เมืองนครชุมมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ อีกทั้งยังมีความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งตัวแทนที่จะนำเสนอสังคมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น” (Kasper, 1986; Hall, 2003) ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมทั้งอดีตและปัจจุบัน (Boniface, 2003) โดยทำให้เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร” (Gastronomic tourism) คือ การผสมผสานของธรรมชาติของพื้นที่ วัฒนธรรม การบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ซึ่งรวมเป็น

ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้จากแห่งนั้น โดยเฉพาะการสามารถสัมผัสทั้งการลิ้มลองอาหาร การเรียนรู้กระบวนการประกอบเป็นต้น เป็นการเพิ่มมูลค่าและแก่ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว (Rand & Heath, 2006; Suanpang, 2015a, Suanpang, 2015b, Suanpang, 2015c.)

เส้นทางอาหารพื้นบ้านวิถีไทยสไตล์บ้านนาต้นจัน จังหวัดสุโขทัย ผลการประเมินเส้นทางในทุก ๆ ด้าน แสดงให้เห็นว่า ด้านศักยภาพในรองรับนักท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ กล่าวคือ ชุมชนบ้านนาต้นจันมีศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และยังมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก สอดคล้องกับ ณิชภาพร แสงเหมือนขวัญ (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวยอง ในเขตอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน” ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยเส้นทางท่องเที่ยวว่า เส้นทางวัฒนธรรมสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชนทั้งเยาวชน ประชาชนในท้องถิ่นหรือนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางโดยเครื่องบินได้โดยใช้ท่าอากาศยานจังหวัดน่าน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีบริการในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับดี จำนวนนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมากในช่วงงานเทศกาลที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวล้านนา อาทิ กิจกรรมตัดบตรเปิงปุด (วันพุธเดือนเพ็ญ) กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ล้านนา เป็นต้น ในส่วนของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทั้งในส่วนระดับจังหวัดและระดับภูมิภาคให้การส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ใช้เว็บไซต์การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลก มีผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเว็บไซต์การท่องเที่ยวสามารถใช้งานได้ดีผ่านเว็บไซต์ ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลอาหาร ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลในส่วนของแผนที่การเดินทาง และสามารถแสดงความคิดเห็นได้ มีความสะดวก ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ (ทินกร ชุมหัทธกุล, 2557) ที่นำเสนอเกี่ยวกับหลักการการออกแบบเว็บไซต์ว่า เว็บไซต์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างมากบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเว็บไซต์เป็นสื่อที่อยู่ในความควบคุมของผู้ใช้โดยสมบูรณ์และระบบมีผลลัพธ์ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ สามารถนำไปใช้งานและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้จริง

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นในกลุ่มเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม (สุโขทัย ศรีสัชชาลัยและกำแพงเพชร พระนครศรีอยุธยา) มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับ Cohen and Avieli (2004) กล่าวว่า วิธีการที่จะทำให้อาหารท้องถิ่นโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายนั้นควรที่จะได้รับการส่งเสริมร่วมกับการท่องเที่ยวเป็น “การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร” ในการจัดการอาหารเพื่อการท่องเที่ยวบางครั้งอาหารท้องถิ่นอาจได้รับการดัดแปลงเพื่อให้ถูกปากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และในขณะเดียวกันสามารถเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมโดยท้องถิ่นนั้น ๆ อาจได้รับอิทธิพลอาหารของนักท่องเที่ยวและปรับเข้ากับวัฒนธรรมหรือรสชาติของท้องถิ่นได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษาและชุมชน เพื่อดำเนินการ จัดทำโครงการเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้อาหารภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแพร่หลาย

2) ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารในกลุ่มเมือง มรดกโลก เพื่อการเจาะตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่

3) เชื่อมโยงฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ เว็บไซต์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) การท่องเที่ยวจังหวัด องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวและส่งเสริมการทำการตลาดร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวด้านอาหารและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่อื่นๆ